

Tarkastellaan paraabeleja, jotka kulkevat pisteiden $(-1, 0)$ ja $(1, 0)$ kautta ja ovat y -akselin suhteen symmetrisiä.

1. Kirjoita tällaisen paraabelin yleinen yhtälö. (2 p.)
2. Millä ehdolla kaksi tällaista paraabelia leikkaa toisensa kohtisuorassa? (5 p.)
3. Tarkastellaan pinta-alaa, joka jää kahden tällaisen toisensa kohtisuoraan leikkaavan paraabelin väliin. Mikä on tämän pinta-alan pienin mahdollinen arvo? (5 p.)

1. Paraabelin yleinen yhtälö on $y = f(x) = ax^2 + bx + c$, missä $a \neq 0$.

Ratkaistaan parametrit b ja c (a :n avulla) esitettyinä tunnettujen pisteiden $(-1, 0)$ ja $(1, 0)$ avulla muodostetusta yhtälöparista:

$$\begin{cases} f(1) = 0 \\ f(-1) = 0 \end{cases}$$

$$f(x) := a \cdot x^2 + b \cdot x + c$$

Valmis

$$\text{solve}\left(\begin{cases} f(1)=0 \\ f(-1)=0 \end{cases}, \{b, c\}\right)$$

$b=0$ and $c=-a$

Paraabelit ovat siis muotoa

$$y = f(x) = ax^2 - a = a(x^2 - 1), \quad a \neq 0.$$

Koska paraabeli on y –akselin suhteen symmetrinen (eli f on parillinen funktio), täytyy olla $b = 0$.

Paraabelin yhtälön voi päätellä myös tekijöiden avulla. Koska yhtälön $f(x) = 0$ nollakohdat ovat $x = 1$ tai $x = -1$, täytyy polynomilla f olla tekijät $x - 1$ ja $x + 1$.

Siis $y = f(x) = a(x - 1)(x + 1) = a(x^2 - 1)$, missä $a \neq 0$.

2. Tarkastellaan kahta paraabelia $y = f(x) = a(x^2 - 1)$ ja $y = g(x) = b(x^2 - 1)$, missä $a \neq 0, b \neq 0$ ja $a \neq b$.

Paraabelit leikkaavat toisensa, kun $f(x) = g(x) \Leftrightarrow a(x^2 - 1) = b(x^2 - 1)$.

Koska $a \neq b$, yhtälö on tosi jos ja vain jos $x^2 - 1 = 0 \Leftrightarrow x = \pm 1$.

Symmetrian vuoksi riittää tarkastella pelkästään kohtaan $x = 1$ eli leikkauspisteeseen $(1, 0)$ piirrettyjen tangenttien kulmakertoimia. Paraabelit leikkaavat kohtisuorassa, jos näiden tangenttien kulmakertoimien tulo on -1 .

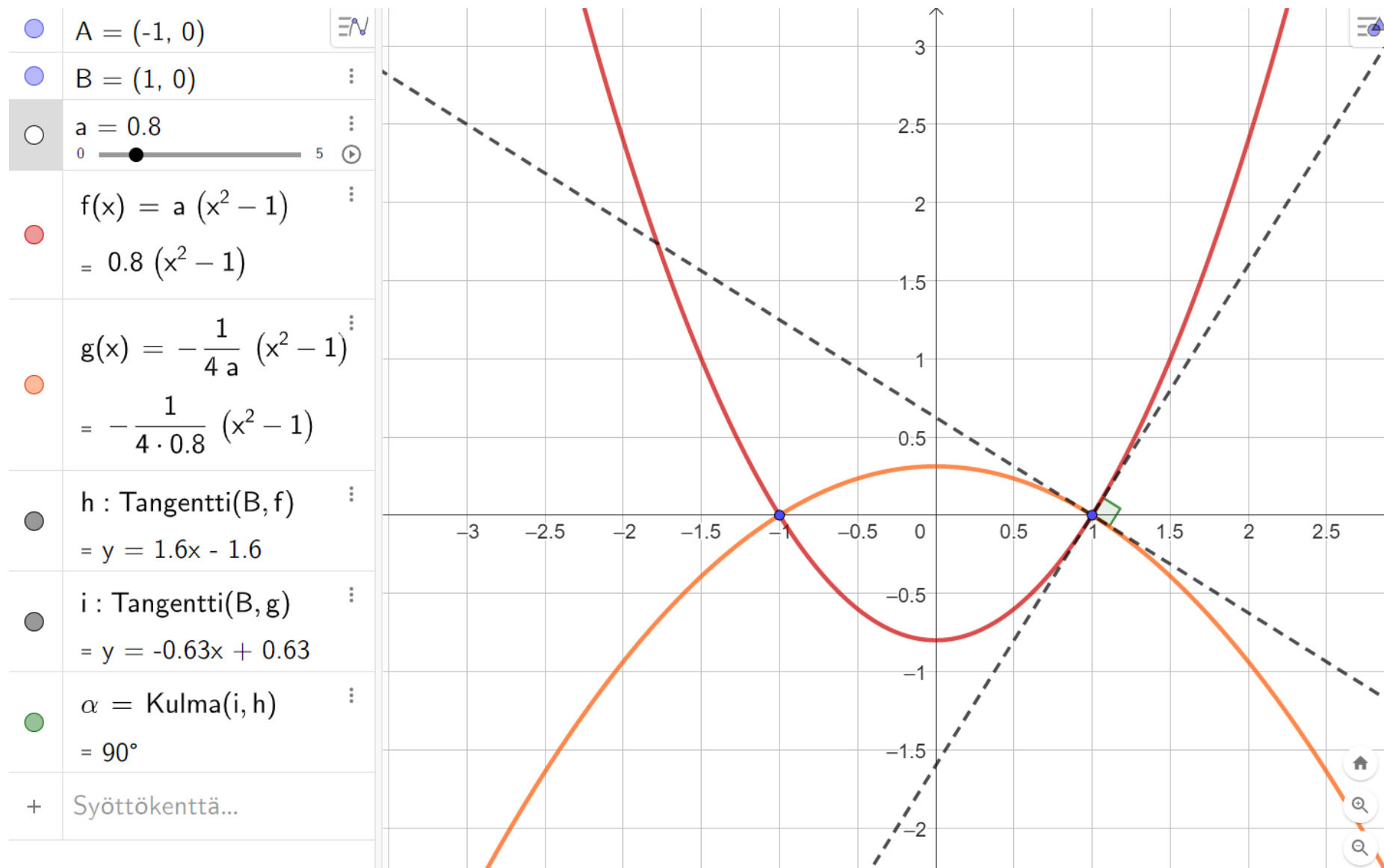
Tangenttien kulmakertoimet ovat derivaattojen arvot $f'(1)$ ja $g'(1)$.

$$f'(x) = 2ax \text{ ja } g'(x) = 2bx \implies f'(1) = 2a \text{ ja } g'(1) = 2b.$$

Kohtisuoruudelle saadaan ehto $2a \cdot 2b = -1 \Leftrightarrow b = -\frac{1}{4a}$.

Paraabelit $y = f(x) = a(x^2 - 1)$ ja $y = g(x) = -\frac{1}{4a}(x^2 - 1)$ leikkaavat toisensa kohtisuorasti kaikilla nollasta eroavilla parametrin a arvoilla.

Tarkistetaan tulos GeoGebran avulla:

3. Kohtisuorasti pisteessä $(1, 0)$ ja $(-1, 0)$ leikkaavista paraabeleista toinen on ylöspäin aukeava ja toinen alaspäin aukeava (koska $b = -\frac{1}{4a}$). Valitaan paraabeli $y = f(x)$ ylöspäin aukeavaksi, jolloin $a > 0$.

Alaspäin aukeava paraabeli $y = g(x)$ on välillä $]-1, 1[$ ylempänä, joten paraabelien väliin jäävän alueen pinta-ala saadaan integraalista laskinohjelman avulla:

$$\int_{-1}^1 (g(x) - f(x)) dx = \frac{4a^2 + 1}{3a}$$

$$f(x) := a \cdot (x^2 - 1) \quad \text{Valmis}$$

$$g(x) := b \cdot (x^2 - 1) \quad \text{Valmis}$$

$$b := \frac{-1}{4 \cdot a} \quad \frac{-1}{4 \cdot a}$$

$$\int_{-1}^1 (g(x) - f(x)) dx \quad \frac{4 \cdot a^2 + 1}{3 \cdot a}$$

Merkitään pinta-alaa funktiolla $h(a) = \frac{4a^2 + 1}{3a}, a > 0$.

Määritetään funktion h pienin arvo derivaatan avulla.

$$h'(a) = \frac{4a^2 - 1}{3a^2}, a > 0.$$

Derivaatan nollakohta eli yhtälön $h'(a) = 0$ ainoa ratkaisu ehdolla $a > 0$, on $a = \frac{1}{2}$.

Derivaattafunktion merkki määräytyy osoittajasta $4a^2 - 1$, jonka kuvaaja on ylöspäin aukeava paraabeli.

Derivaatan merkki kohdassa $a = \frac{1}{2}$ vaihtuu negatiivisesta positiiviseksi, joten pinta-alan pienin arvo saavutetaan tässä kohdassa.

Tämä arvo on $h\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{4}{3}$.

$$h(a) := \frac{4 \cdot a^2 + 1}{3 \cdot a}$$

Valmis

$$dh(a) := \frac{d}{da}(h(a))$$

Valmis

$$\triangle dh(a)$$

$$\frac{4 \cdot a^2 - 1}{3 \cdot a^2}$$

$$\text{solve}(dh(a)=0, a) | a > 0$$

$$a = \frac{1}{2}$$

$$h\left(\frac{1}{2}\right)$$

$$\frac{4}{3}$$

Tarkistetaan myös tämä GeoGebralla:

